

Chiều muộn

TÙ PHẠM HỒNG HIÊN

Vậy là đã hơn một phần tư thế kỷ Vi gắn bó với nghề. Chừng ấy thời gian của đời nàng có biết bao thế hệ học trò đã đi qua.

Đôi khi gặp nhau giữa dòng đời có người chào nhưng Vi chẳng tài nào nhớ được. “Hẳn là học trò của mình đây”. Vi thầm nghĩ vậy và chào đáp trả. Lại cũng có khi gặp Sơn, Hải, Oanh hay Lan... Những đứa học trò cũ mà Vi còn kịp nhớ, nhưng chúng chỉ thờ ơ đi qua. Giận chúng thì không mà buồn. Hơn một phần tư thế kỷ, thời gian ấy cũng đủ để khảm hơn nửa tuổi đời nàng đang mang. Giật mình chợt nhủ lòng: “Vậy ra cả đời mình chỉ toàn gắn bó với trường với lớp. Hết tuổi học trò rồi dạy học trò!”. Có buồn, có vui và giờ đây Vi đã có thể phần nào giải mã được đời mình khi ở cái mốc tuổi “nhi bất hoặc”.

Tương quan giữa nghề nghiệp và quan niệm đạo đức xã hội về người thầy của phương Đông hay cá tính mình đã khiến Vi phải im lặng trong khi đang ra nàng phải nói? Vi im lặng trước vong linh cha và lời yêu cầu tha thiết của mẹ đang khi bà gần đất xa trời về việc hôn nhân. Vi chết điếng hồn và không một phản ứng ồn ào nào trước đề nghị ly hôn hơn mười năm trước... “Còn gì nữa khi người ta đã khinh khi đến độ xem mình như vật bán mua và dẫn cả tinh thần về nhà!”. Vi âm thầm ôm chút hạnh phúc mong manh còn lại cùng đứa con bệnh nan y “được chia” và cam chịu tất cả đắng cay suốt mười mấy năm trời cho đến ngày con mất chỉ vì hình như trong sâu thẳm lương năng nàng luôn mong muốn được các em học trò nhìn thấy mặt sông yên ả mà an tâm bước xuống thuyền.

Vi cúi chào người đàn ông khi ông quành lại và cặp xe song song với nàng đang nép sát vệ đường. “Cô Vi định đi đâu hay đang chờ ai?”. “Tôi tìm nhà chị đồng nghiệp. Còn em đi làm à. Sao, dạo này nhà vẫn còn ở Phú Dân chứ?”. Nhìn về gương mặt của người đối diện Vi biết mình hờ và chợt nhận ra người đàn ông có nét hao hao giống Tân, đứa học trò của nàng hồi mới ra trường!

Kỷ niệm về đứa học trò ở vùng nông thôn xa xấp xỉ tuổi cô giáo đã vô tình khắc thật sâu vào tâm trí cho mãi đến giờ mà mỗi lần nhớ lại Vi không khỏi bật cười.

Nhìn cậu học trò cứ ấp a ấp úng trước câu hỏi của cô giáo khiến Vi phải lặp lại đôi ba lần nhưng vẫn không nhận được câu trả lời. “Cô chỉ có thể cho phép em nghỉ một ngày thôi. Nếu muốn ba ngày, em phải làm đơn trình thầy hiệu trưởng nhé”. Cuối cùng Vi đành phải khẳng định lại giới hạn quyền hạn của mình trước cậu học trò ít lời.

Cho đến khi Tân ôm tập vở rời khỏi lớp, cả lớp bỗng ò lên khiến Vi thêm một hồi ngơ ngác rồi nàng mới vỡ lẽ. Khi mấy cậu học trò lớn tồ cuối lớp chợt bạo miệng hô lên: “Vợ nó sanh đó cô ơi!”. Vi bừng mặt gương cười: “À ra vậy”.

Nhận ra vẻ lúng túng của Vi, người đàn ông mở lời: “Chị quên Hào rồi sao, bạn học cũ của Nghi đây mà”.

Ôi trời! Là bạn của Nghi làm sao Vi nhớ được. Khác với chị mình, tài xã giao của Nghi thì phải biết. Mới mười tám tuổi, vừa xong tú tài phần một mà bạn của Nghi có người đã ngoài ba mươi. Lắm khi họ tới nhà chơi Vi chỉ khẽ chào nếu lỡ gặp, còn không thì thôi. Tính nàng xét nét và ít khi để ý đến những mối giao tiếp riêng của em. Một đôi lần Nghi đưa cho chị những lá thư, bảo rằng: “Của anh Quang gửi chị”... Vi không nhận, rầy em rồi buộc đem trả lại. Trong đông đảo bạn bè của Nghi, thật ra Vi chẳng biết người nào là Quang, người nào là Hào...

Nhớ có lần vô tình Vi bắt gặp tờ báo của quân giải phóng in trên tờ giấy đen và có phần vụng về trong ruột quyển tập cổ văn của Nghi. Nàng đọc lướt qua thật nhanh rồi hốt hoảng vội cho vào bếp. Buổi trưa, chờ tan trường và cơm nước xong, Vi kéo em ra đầu sông nhà hỏi: “Thứ bảy và chủ nhật rồi em đi chơi đâu và đi với ai?”. “Em với thằng Hào theo anh Quang về quê ảnh ở Hiệp Hưng”.

Vi “hài tội” của em sau khi Nghi tỏ thật là đã gặp lại thầy Nam và mấy đứa bạn cũ hồi đệ tam ở trong vùng giải phóng.

“Gặp lại thầy và mấy bạn vui lắm. Lỗi là do em vô tình. Trước khi em về thầy đã căn dặn là không được mang tờ báo qua bên kia sông và thầy khuyên em ráng lấy cho xong cái toàn phần”.

“Ồ tù như chơi đó ghen!”, Vi e ngại nhắc em mình.

Có lẽ như những thành viên trong nhà, Vi hiểu rõ tính cương trực pha chút ngang bướng của Nghi. Hầu như anh Hai về lần nào nó cũng có trận đấu lý làm cho không ít khi anh đổ quạu.

“Về mặt chính trị, chính em và cả chính nghĩa phe “quốc gia” thua đứt đường mấy ông Việt cộng”. Nó nói với anh Hai một câu chắc mẫm.

“Thua chỗ nào?”.

“Anh cứ theo dõi diễn tiến ở hội nghị Paris thì biết...”.

“Sao mà biết?”. Cuối cùng thì anh Hai nổi sùng khi mang máng nhận ra Nghi đã lên nghe đài Giải Phóng và Hà Nội.

“Học mà biết là bình thường, không học mà biết mới hay!”. Nó lại giở giọng “triết gia chọc tức” cũng như nhiều lần trao đổi ý kiến với anh Hai. Thương em, thấy ra “thằng có lý” và cũng đã sắp trưởng thành nên anh chỉ quay mặt cười xòa, bỏ giận làm vui cho qua chuyện.

Nhưng với “việc học” này của Nghi thì Vi biết. Những lần ghé thăm nhóm văn nghệ Quê Hương ở trường của một ít người ngoại quốc đã góp phần thay đổi cái nhìn củ vọ của tay giám thị trường tư cũng như những tên công an chìm mang nhãn hiệu giáo sư. Những quyển sách tựa đề “The Uncle Hồ” (1) được xuất bản từ bên kia nửa vòng trái đất của “Những người bạn Mỹ” đến với nhóm một cách công khai. Một cuộc chơi hú tim và đẩy cân não được bày ra giữa thanh thiên bạch nhật như ván cờ thế, ai cũng được quyền thoải mái tung chiêu thức nhưng chỉ có cấm kỵ duy nhất là không được phép sai lầm.

Một lần Vi nhìn thấy nhóm Nghi trên chiếc Falcon cùng với hai người Mỹ dân sự. Vi nhắc nhở em: “Không học, cứ lo đi chơi hoài đó ghen!”. “Học hay, chơi giỏi mới là trò ngoan”. Nó lại trả lời Vi nửa đùa nửa thật y như trong Quốc văn toàn thư.

Buổi sáng, trước lúc lên đường, anh Hai kêu Vi dặn dò: “Em dịu dàng, mềm mỏng hơn anh, ở nhà ráng theo dõi em và nhắc nhở nó lo học hành, đừng dính vô cuộc chiến tranh này. Anh lỡ rồi, biết sao! Có gì cho anh hay ngay”.

Nhưng có việc quan trọng mà anh không được gia đình cho hay và can thiệp (khác với lần Nghi âm thầm bỏ nhà đi bắt tằm sau khi để lại lá thư xin tha lỗi, và lúc ấy anh Hai cũng đành bó tay sau khi biết được tin nhà), đó là việc hôn nhân của Vi, vì khi ấy anh đang trong trại cải tạo.

Cuộc hôn nhân vội vàng của Vi như để kịp bù đắp cho sự trống vắng những người đàn ông trong ngôi nhà cổ và như cũng để sửa soạn cho cả sự vắng đi mãi mãi trái tim và vòng tay của người mẹ hiền lành. Vi đã ơ hờ đồng ý và an nhiên bước vào định mệnh...

Những ngày gia đình và cả đất nước chật vật vì cái ăn, có lần anh Hai chống xuồng về ngao ngán buông một câu đầy trắc ẩn sau hơn mười lăm ngày ngược xuôi sông nước: “Giá như thằng Nghi còn sống”.

Vì tin điều anh Hai nói. Và, có lẽ như vậy anh sẽ đỡ phải lao đao vì “cái học salon” của mình. Sau khi lỡ chuyến đò xiêm đi Đồng Tháp do thời tiết trở lạnh bất thường, mất đứt gần nửa vốn, anh quyết định “lấy gai lê gai” bằng chuyến ngược lại chở trái ấu về xứ biển xa xôi. Mấy đứa học trò thò lò mũi xanh nơi sơn cùng thủy tận đã giúp cho anh thay đổi đời mình bằng cách trôi luôn về quê vợ Sài Gòn với câu hỏi thiết lòng: “Chú ơi, con đó con gì vậy chú?”. “Con... lặn độn chớ con gì! Trái ấu mà bây cũng không biết thì làm sao tao bán!”.

Anh Hai lại từ Sài Gòn về bàn với Vi việc tổ chức giỗ em: “Đặc biệt hơn một chút”. Mấy chục năm nay hai anh em không có cách nào khác nên chọn ngày dương lịch ba mươi tháng tư, cái ngày đáng trùng phùng hơn bất kỳ ngày nào khác trong năm, để làm giỗ cho em. Vì đem chuyện riêng của mình bày tỏ với anh, mong anh góp cho đôi lời. Chẳng ngờ anh có thái độ lạ lùng, khác hẳn khuôn phép có phần gia trưởng lâu nay anh hằng giữ: “Em lớn rồi, đã hơn một lần dang dở, giờ đây em hãy tự quyết định lấy đời mình. Anh tin em”.

“Chị quên Hào rồi sao, bạn học cũ của Nghi đây mà”. Lần đầu tiên Vi tiếp Hào tại nhà, Hào lại nhắc.

“Hào nói vậy thì chị biết vậy chớ nhớ thì... gần ba mươi năm rồi còn gì”. Vi thiết lòng.

“Vi có bao giờ nhớ tới ai!”.

Vi hơi búng mặt khi nghe Hào thay đổi lối xưng hô. Mà quả thật là Vi cũng có như vậy. Quỹ đạo của nàng hàng ngày còn đơn giản hơn cả những bài toán của học trò cấp hai: Nhà - trường - chợ rồi lại trở về nhà. Cuộc hôn nhân bị đổ vỡ đã khắc vào trong lòng Vi nỗi đau không dễ gì nguôi, khiến nàng ngày càng thu mình lại nhiều hơn trong các mối quan hệ. Những đêm dài cơ cực thâm canh bên đứa con trai dầu yêu vô cảm đã chụp trần nổi ám ảnh đen tối vào cuộc đời riêng biến cuộc sống của nàng suốt mười mấy năm qua lạnh lẽ, âm thầm gần như một nữ tu. May mà còn có những đứa học trò, chúng như những que gậy trúc mong manh giúp nàng gượng đứng lên.

“Sáng nào Vi cũng đạp xe ngang tòa án phải không?”. Hào hỏi tiếp như cố lấp đi lời trách cứ vô tình.

“Không ngang đó sao Vi tới trường được”, Vi chột thấy thẹn khi chính mình cũng hưởng ứng lối xưng hô học trò theo Hào.

“Mới đó mà Nghi mất đã hăm mấy năm”. Hào buông lời.

Bất giác Vi thấy mình như có lỗi với em khi nghe Hào nhắc. Thật lòng có nhiều lúc Vi không còn kịp nhớ rằng mình cũng có đứa em trai. Cuộc sống tất bật, dòng đời cứ mãi miết cuốn trôi và lớp bụi thời gian dần vô hình nhưng đủ sức xóa nhòa kinh khủng. Vậy mà...

“Cái gì rồi cũng qua, thôi Vi đừng buồn nữa”. Lời khuyên giống hệt nhau của bao nhiêu người quen hôm nào giúp Vi dừng lại ý định ôm con lên tận Đà Lạt tự tử để đừng ai biết được Hào lặp lại. Dù Vi không có tình nhưng sao nàng vẫn nhớ không nhầm lần đó là lần thứ năm Hào đến nhà nàng sau lần gặp nhau tình cờ ngoài phố. Lần đầu tiên là ngày hai tháng tám. Bốn chúa nhật liên tiếp sau rơi vào các ngày tám, mười lăm, hăm hai, hăm chín. Rồi sau đó là khoảng không trống rỗng đến lạnh lùng. Chỉ những đóa hồng nhung cứ đều đặn mỗi ba ngày được ông bưu tá già mang đến với người gởi nặc danh vừa đủ khóa lấp cho nàng khoảng không vô vị.

Vi rung động với điều gì đó mơ mơ hồ hồ mà cũng rất thật, chừng như là hạnh phúc.

Đã quá nửa tháng mười. Nhanh quá, mới đó mà nhập học đã hơn tháng rồi. Buổi sáng chừa nhật đầu mùa khô phương Nam, nhiều ngôi nhà xung quanh Vi vẫn còn đang ngái ngủ như để bù đắp lại sự mệt mỏi cho những cuộc vui trong ngày nghỉ cuối tuần. Những ngọn chướng non hanh hao nhẹ nhõm trong mai sớm trong lành như chỉ để cho riêng Vi cảm nhận sự sáng khoái, mát mẻ đến dịu dàng. Con Ky môn trốn quần quít theo từng động tác tay và những bước chân chậm chậm của nàng quanh khu vườn nhà. Chút kỷ niệm ít ỏi thời con gái tương hợp với đời sống tình yêu lứa đôi vốn đơn sơ, phớt nhẹ như hơi gió thoảng qua của đời Vi chợt len lỏi quay về. Nó như trang sách cũ vàng vọt ủa nhàu bị rơi rớt nằm im lìm trong ngăn tủ được người ta vô tình thu dọn rồi nhặt được. Đây đây khi xưa là gốc xoài cát ngọt lim lim bỗng bị bức tử bằng đợt “rải nhảm” chất - bột - khai - hoang - màu - cam từ những chiếc phi cơ vận tải vào thị xã. Hai cây nguyệt quế vẫn còn bám đất vươn lên to lớn khác thường ngay trước nền nhà. Nhiều người mua bán kiếng gần đây cứ ghé xem, trầm trồ và gạ mua nhưng Vi từ chối bởi đó là dấu tích còn lại của Nghi mà chỉ những đêm thức khuya soạn bài, nghe mùi hương của nó sức nức bay vào gọi cho nàng nhớ đến em. Rồi dưới cội mai này năm xưa đang tuổi học trò có lần Nghi nói với chị: “Thằng Hào bảo rằng nó mến chị lắm nhưng thời cuộc và gia cảnh không cho phép nó ở lại thị thành...”.

“Quê Hào ở đâu Nghi?”. Vi hỏi em.

“Giồng Bảy, An Nhơn”.

“Người mà hay đùa em về và dáng dong dỏng cao đó chứ gì?”.

...

“Vi có bao giờ nhớ đến ai!”.

Không! Vi cảm, Vi vẫn còn nhớ.

Vi khó thể nào quên được người đàn ông mà trực cảm gần đây luôn thôi thúc nàng ngóng trông chờ đợi, nên nàng bước ra mở cổng đón chào. Trên tay ông là bó hoa hồng nhung và theo sau là một đứa trẻ trạc mười hai.

“Xin cô nhận cho cả hai”.

Một khoảnh khắc ngập ngừng im lặng...

Hoa rồi có khi tàn, còn tương lai của những đứa trẻ học trò của Vi thì cứ luôn bắt đầu na ná như nhau, như sáng nay Vi bảo đứa học trò mới nhận: “Con đọc lại đi... Nào, đọc theo cô nhé... This is my mother (2)... Đọc lại... Xem miệng cô nè... mother...”.

Sau một hồi khó nhọc “đơ đơ”, cuối cùng thì thằng bé cũng cố gắng thè được cái lưỡi vào giữa hai hàm răng đọc nhái theo giống Vi.

“Con giỏi lắm. Chút trưa ba đến đón, cô sẽ nói cho ba biết. Chịu hôn?”.

Tiếng thằng bé cười hồn nhiên hòa vào hơi gió ban mai làm khóm hoa hồng trên bàn viết khẽ rung trong nắng sớm xuân thì.

Vi ngược nhìn bức ảnh em trên bàn thờ. Âm thanh từ gác chuông nhà thờ phía bờ sông gần bến chợ dội về kinh - coong ... kinh... coong nghe sao nhớ buồn buồn.

(1) Cù Hồ.

(2) Đây là mẹ tôi.